

درس نهم:

اخلاق معاشرت (۱)

اهداف درس

- ۱ آشنایی با سبک‌ها، پیش‌نیازها و مهارت‌های معاشرت؛
- ۲ آشنایی با اصول اخلاقی در معاشرت با دیگران؛
- ۳ توانمندسازی در آغاز، ادامه و پایان ارتباط کلامی اخلاق‌مدار.

چگونه به او بگوییم؟

به این داستان توجه کنید: فرض کنید زن جوانی که شوهرش را از دست داده و یگانه امید و پناهگاه عاطفی‌اش فرزند ده‌سالهٔ اوست یک‌باره با بی‌قراری و درد شدید فرزند مواجه شود و او را به درمانگاه برساند. این فرزند در شرایطی که مادر در اتاق انتظار نگران نتیجهٔ معاینهٔ اوست فوت شود. تجسم کنید جسد فرزند روی تخت معاینه است و مادر پشت در چشم‌انتظار است، اما مطلقاً تصور چنین چیزی را ندارد.^۱

پزشک چگونه باید موضوع را به مادر بگوید؟

ایجاد ارتباط کلامی در این موقعیت برای پزشک و نزدیکان آن زن بسیار دشوار خواهد بود. این نمونه و مثال‌های زیادی از این دست نشان می‌دهند که ارتباط از آنچه فکر می‌کنیم بسیار سخت‌تر است و تحلیل ارتباط به انتقال پیام، ساده‌انگاری در تعریف است. در ارتباط و معاشرت با شخص دیگر، نیازمند شناخت وضعیت شخص برای انتقال مناسب و مفید هستیم. اخلاق می‌تواند ما را در این امر یاری رساند. از این‌رو، نخست هدف از ایجاد ارتباط را بررسی می‌کنیم و سپس به سبک‌ها، پیش‌نیازها و اخلاق و مهارت‌های معاشرت می‌پردازیم.

۱. هدف از معاشرت چیست؟

- برخی از اهدافی که می‌توان برای برقراری معاشرت متصور شد عبارت‌اند از:
- برقراری ارتباط برای شناخت و کشف خویش؛

۱. مهدی محسنیان، ورهٔ چهارم، شلزام. زاد، ارتباط‌شناسی، ص ۴۰.

- ایجاد ارتباط برای شناخت دیگران از خود و کم کردن ابهام و تردید آن‌ها؛
- برقراری رابطه برای استفاده از دانش یا مهارت یا تجربه دیگری؛
- ایجاد ارتباط برای سهیم کردن دیگران در موفقیت‌ها و کمک به آن‌ها؛
- برقراری ارتباط برای تأثیر گذاشتن بر دیگران؛
- ایجاد ارتباط برای فراغت، تفریح و لذت.

توجه به هدف در برقراری ارتباط میزان ارتباط مؤثر و سالم را افزایش می‌دهد.

۲. سبک‌های ارتباطی معاشرتی

خداوند در آیه ۸۳ سوره بقره می‌فرماید: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا»^۱ با مردم به زبان خوش سخن بگویید.

تعبیر «حسن» در این آیه شریفه می‌تواند مستلزم این باشد که ارتباط مبتنی بر حسن نیازمند شناختی درست و کافی از طرف ارتباط است. تأثیرگذاری بر او نیازمند ایجاد ارتباطی منطقی و درست است. شناخت سبک معاشرت فرد دقت در تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد و رفتارهای ما نسبت به او را پیش‌بینی‌پذیر می‌کند. در ادامه، نمونه‌هایی از این سبک‌ها را بررسی می‌کنیم.

۱-۲. سودجویانه و فریب‌کارانه

برخی از افراد فقط یک اصل را در زندگی خود قبول دارند: «اصل سود»، آن‌هم نه سود و منفعت عمومی، بلکه سود و منفعت شخصی. برخی از انگاره‌ها و پندواره‌های برآمده از این اصل که در ادبیات متعارف کف خیابانی شنیده می‌شوند برآمده از همین اصل بنیادین این افراد هستند:

- کلاه خودت رو بچسب که باد نبره.
- خودت رو بچسب، بقیه رو رها کن.
- این کار رو بکنم، چی برام داره؟

تعامل براساس سود و منفعت شخصی، راه را برای فریب‌کاری و دروغ باز می‌کند. توجه به

۱. سوره بقره، آیه ۸۳.